

WSPOMNIENIE O PROFESORZE DOKTORZE TADEUSZU WITKU (1929–1993)

W dniu 21 kwietnia 1993 r. zmarł prof. dr Tadeusz Witek, kierownik Zakładu Gleboznawstwa i Ochrony Gruntów IUNG w Puławach.

Prof. dr Tadeusz Witek urodził się 5 listopada 1929 r. w Lubochni koło Tomaszowa Mazowieckiego, woj. piotrkowskie. Po ukończeniu szkoły średniej w 1949 r. rozpoczął studia na Wydziale Rolnym Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Łodzi. Po przeniesieniu Uczelni do Olsztyna kontynuował studia na tym samym Wydziale Wyższej Szkoły Rolniczej (obecnie Akademia Rolniczo-Techniczna) w Olsztynie, uzyskując dyplom inżyniera rolnictwa w 1953 r., a w 1954 r. dyplom magistra nauk agrotechnicznych w zakresie gleboznawstwa i kartografii gleb.

Pracę zawodową prof. dr Tomasz Witek rozpoczął w Katedrze Gleboznawstwa, będąc studentem II roku studiów, w charakterze laboranta, a po uzyskaniu dyplomu ukończenia studiów został zatrudniony na stanowisku asystenta. Pracując w

Uczelni Olsztyńskiej aktywnie uczestniczył w pracach gleboznawczych i kartograficznych prowadzonych w owym czasie przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa na terenie całego kraju. Już wówczas swoimi zdolnościami i aktywną postawą do powierzonych Mu zadań zwrócił na siebie uwagę profesorów, którzy kierowali prowadzonymi badaniami gleboznawczymi i pracami kartograficznymi. Ta okoliczność spowodowała, że IUNG zaproponował Mu pracę w Instytucie w Puławach. W ten sposób po trzech latach pracy w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie młody jeszcze mgr inż. Tadeusz Witek przeniósł się w 1956 r. do pracy w IUNG i został zatrudniony na stanowisku asystenta. Z tym ośrodkiem naukowym związał losy do końca swojej aktywnej działalności. Po kilku miesiącach pracy w Instytucie powierzono Mu kierownictwo Pracowni Kartografii Gleb. Pracując na tym stanowisku wywierał bezpośredni wpływ na całokształt prac kartograficznych prowadzonych w naszym kraju. Doktoryzował się w Instytucie Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w roku 1963 na podstawie rozprawy pt. "Gleby Żuław Wiślanych". Tytuł docenta otrzymał w 1970 r. Awans na stanowisko profesora, z nominacji Rady Państwa, uzyskał w roku 1980. Od roku 1977 do śmierci kierował Zakładem Gleboznawstwa i Ochrony Gruntów IUNG w Puławach.

Jednocześnie od października 1969 r. do lipca 1982 r. piastował stanowisko dyrektora IUNG do spraw naukowo-badawczych. Pogarszający się stan Jego zdrowia nie pozwolił Mu na dalsze pełnienie tej funkcji. Odszedł z tego stanowiska na własną prośbę, koncentrując swoją uwagę na pracach prowadzonych w Zakładzie Gleboznawstwa i Ochrony Gruntów.

Profesor T. Witek pozostawił po sobie obszerny i niezwykle cenny dorobek naukowy dotyczący w szczególności przydatności rolniczej gleb oraz koncepcji map glebowo-rolniczych, metodyki sporządzania map glebowo-rolniczych i ich pochodnych, określania wartości i przydatności rolniczej gleb oraz syntetycznej oceny (waloryzacji) rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski.

Opracowana przez prof. dr T. Witka koncepcja map glebowo-rolniczych oraz metodyka ich wykonania stały się podstawą do sporządzania wielkoskalowych map glebowo-rolniczych dla całego kraju. W wyniku przeprowadzonych prac kartograficznych kraj nasz posiada szczegółowe mapy glebowo-rolnicze. Stawia to Polskę w światowej czołówce pod względem inwentaryzacji gleb i stanowi podstawę racjonalnego ich wykorzystania. Jest to poważne osiągnięcie Profesora oraz wybitne osiągnięcie gleboznawstwa polskiego nie tylko w skali krajowej.

Ważnym osiągnięciem prof. dr T. Witka, wykorzystywanym w życiu gospodarczym kraju, jest opracowanie koncepcji syntetycznej oceny (waloryzacji) rolniczej przestrzeni produkcyjnej, uwzględniającej takie czynniki, jak: gleba, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne gleb. Wykorzystując tę koncepcję opracowano waloryzację rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski w układzie gmin. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej została powszechnie przyjęta jako podstawa w planowaniu rozwoju rolnictwa oraz w doradztwie agrotechnicznym.

W ostatnich latach swojego życia prof. dr T. Witek podjął szerokie badania związane z ochroną środowiska i opracował program założenia i prowadzenia monitoringu gleb Polski. Pod Jego kierownictwem opracowany został system oceny stopnia zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi i siarką. Według tej koncepcji wykonywane są w IUNG mapy zanieczyszczenia gleb tymi pierwiastkami.

Znając środowisko przyrodnicze oraz posiadając jako jeden z nielicznych, a może jedyny, doskonałe rozpoznanie pokrywy glebowej naszego kraju, był On znakomitym ekspertem ich ochrony.

Wyniki swoich prac prof. dr T. Witek referował wielokrotnie na kongresach, sympozjach i konferencjach zarówno w kraju, jak i za granicą (Budapeszt, Bukareszt, Bratysława, Praga, Moskwa, Sofia i Bordeaux itd.), na których występował jako przedstawiciel Polski.

Dorobek naukowy prof. dr T. Witka jest oryginalny i niekwestionowany. Jest to dorobek o ogromnym znaczeniu nie tylko dla nauki, ale i dla praktyki rolniczej. Pozostawił po sobie ponad 150 publikacji, 4 opracowania książkowe, wiele opracowań kartograficznych, artykułów popularnonaukowych i popularnych oraz ekspertyz i opinii stanowiących bogate źródło informacji o środowisku glebowo-przyrodniczym Polski. Ten dorobek to Jego trwały wkład do osiągnięć gleboznawstwa polskiego, a także światowego. Był promotorem 4 prac doktorskich oraz opiekunem wielu prac magisterskich. Jako wybitnemu specjalście powierzano Mu recenzowanie rozpraw doktorskich, habilitacyjnych oraz wniosków o przyznanie tytułu naukowego profesora.

O wysokich walorach naukowych prof. dr T. Witka, a przy tym umiejętności kierowania dużymi zespołami badawczymi świadczy powierzanie Mu odpowiedzialnych funkcji koordynacyjnych. Koordynował On badania w programach resortowych: "Opracowanie podstaw glebowo-klimatycznych rozmieszczenia produkcji rolniczej" (Program 102), "Opracowanie zasad racjonalnego użytkowania i ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej" (Program 401) i "Przyrodnicze podstawy ochrony i racjonalnego użytkowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej" (RPBR-20). Był również koordynatorem tematu pt. "Opracowanie naukowo uzasadnionych metod ochrony gruntów i racjonalnego ich użytkowania" (Temat 17.1) realizowanego w ramach byłego RWPG.

Jako niekwestionowany autorytet prof. dr T. Witek był członkiem Państwowej Rady Gospodarki Przestrzennej oraz rad naukowych: Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa, Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych, Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz Instytutu Ziemiaka. Był również aktywnym członkiem Komitetu Gleboznawstwa i Chemii Rolnej oraz Komitetu Uprawy Roślin Polskiej Akademii Nauk, członkiem Rady Konsultacyjnej ds. Regionalizacji Polityki Rolnej oraz Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego.

Podczas pracy w IUNG prof. dr T. Witek prowadził wykłady i ćwiczenia z wybranych zagadnień gleboznawstwa dla studentów WSR, a następnie AR w

Lublinie, Wrocławiu i SGGW-AR w Warszawie. Dużo wykładów i zajęć terenowych prowadził na licznych kursach specjalistycznych dla klasyfikatorów gleb, pracowników wojewódzkich biur geodezji i urzędów rolnych w zakresie redakcji map glebowo-rolniczych oraz okręgowych stacji chemiczno-rolniczych na temat stanu ekologicznego gleb i płodów rolnych Polski. W ostatnich latach życia prowadził zajęcia (wykłady i seminaria) z zakresu gleboznawstwa i ochrony gruntów na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

W uznaniu Jego osiągnięć i zasług w pracy naukowej oraz na rzecz praktyki rolniczej prof. dr T. Witek otrzymał liczne odznaczenia i nagrody, wśród nich Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, nagrodę Państwową I stopnia za opracowanie metody agroekologicznej waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, Nagrodę Specjalną w Roku Nauki Polskiej PAN, Odznakę Honorową: "Za Zasługi dla Rozwoju Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie", "Zasłużony Pracownik Rolnictwa", "Zasłużony Ziemi Gdańskiej", Złotą Odznakę Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego, Złotą Odznakę "Za Zasługi w Dziedzinie Geodezji i Kartografii" oraz liczne nagrody naukowe przyznane przez Komitet Nauki i Techniki, Polską Akademię Nauk, Ministerstwo Rolnictwa i Naczelną Organizację Techniczną.

Prof. dr T. Witek zmarł w okresie, kiedy Jego osiągnięcia naukowe, szeroka wiedza, osobowość i intelekt twórczo procentowały. Należał do ludzi wrażliwych na niesprawiedliwość, oddanych sprawom nauki i rozwoju naszego rolnictwa.

Odszedł człowiek nam bliski, który nikomu nie odmawiał rady i pomocy, zwalczał w nauce fasadowość i wielkie słowa, nie mające w treści swojego uzasadnienia, pracował i działał nie dla osobistych materialnych korzyści, ale dla potrzeb i dobra społecznego. Ze społeczności Puław odszedł nie tylko Wybitny Uczony Przyrodnik, ale niezrównany Znamca gleb Polski. Straty tej nie zastąpi Jego bogaty dorobek naukowy, źródło wiedzy dla przyszłych pokoleń gleboznawców.

W piękny, słoneczny kwietniowy dzień pożegnany w smutku i zamyśleniu przez najbliższą rodzinę, liczną rzeszę współpracowników, kolegów oraz szerokie grono przedstawicieli świata nauki i praktyki spoczął Profesor na starym włostowickim cmentarzu w Puławach wśród rosnących drzew, pamiętających historię całego Puławskiego Ośrodka Naukowego.

Prof. dr hab. Henryk Terelak